

Katedra/Ústav: UNIVERZITA KARLOVA KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Ústav dějin křesťanského umění

Oponentský posudek rigorózní práce

Jméno oponentky: PhDr. Eva Bendová, Ph.D.

Autor/autorka práce: Mgr. Kateřina Routková

Název práce: Dějiny baletu Národního divadla v létech 1930–1951

Konzultant práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.
Rozsah práce: 313 875 znaků včetně mezer

Dějiny baletu Národního divadla byly dosud zmapovány dílčím způsobem, buď literaturou o osudech Národního divadla obecně, případně literaturou již starší předlistopadovou. Je proto velmi dobře, že dějinám baletního souboru Národního divadla věnuje Kateřina Routková svou rigorózní práci. (Jen namátkově jmenujme dosavadní publikace, které rigorózní práce neopomíjí a uvádí – Vladimír Just: *Divadlo v totalitním systému. Příběh českého divadla (1945–1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha 2010; Olga Ambruzová, *Balet a jeho osobnosti*. Praha 1999; Božena Brodská: *Dějiny baletu v Čechách a na Moravě do roku 1945*. Praha 2006; Jindřich Černý: *Národní divadlo 1883–1983: stručný průvodce sto lety jeho umělecké práce*. Praha 1983; Růžena Hlušíčková: *Z historie Národního divadla 1883–1983*. Praha 1983; Hana Konečná a kol.: *Čtení o Národním divadle: útržky dějin a osudů*. Praha 1984; Lenka Schmidová: *Československý balet*. Praha 1962).

Ke konstituování dějin baletu přistupuje Kateřina Routková kulturně-historickou metodou, s důrazem na politické události a kontexty, které soubor ve sledovaných letech 1930–1951 ovlivňovaly. Vzhledem k šíři politického dění a radikálních společenských proměn se Kateřina Routková opřela nejen o vymezení vztahu opery Národního divadla a baletu, který byl velmi závislý a ve sledované době šlo především o získávání jeho autonomie, ale především o rekonstrukci vlivu ideologií, politických struktur, cenzury na repertoár, styl i personální obsazení baletu. Kateřina Routková staví dějiny baletu na osudech klíčových aktérů

v kulturněpolitickém kontextu, osobností, které baletní soubor vedly. Tento úhel pohledu nabízí jednak možnost vystavět logický smysluplný příběh, ale také poukázat na politická pozadí a skryté vlivy na chod souboru a jeho činnost. Postup Kateřiny Routkové je třeba pozitivně ocenit. Navíc je její výzkum klíčových osobností opřen o důkladnou znalost archivních fondů a pramenných reálií. Jen na vztazích hlavních aktérů je patrné, jak konfliktní situace mohla být. Léta od vzniku samostatného souboru v roce 1930 jsou nesený odlišným přístupem vedoucích choreografů a tanečních mistrů Josefa Joe Jenčíka a Jelizavety Nikolské, který kulminuje v protektorátních a válečných letech. Poválečné osudy souboru dobře zrcadlí osobnost Emanuela Famíry, jehož komplikovaný profil Kateřina Routková konstruuje na základě znalosti osobního fondu umělce uloženém v Archivu Národní galerie a kombinuje jej s Archivem bezpečnostních složek, Archivem Národního divadla i recenzemi baletních představení v dobovém tisku. Taktéž na základě výzkumu osobní pozůstalosti Saši Machova z Městského muzea Antonína Sovy v Pacově vyplynulo pozadí dějinných událostí let 1947, kdy Saša Machov přebírá vedení baletu po nedobrovolném odchodu Famíry a působí zde v silné době komunistické propagandy do své tragické smrti v roce 1950.

Kateřina Routková výborně a smysluplně propracovává osobní dějiny hlavních aktérů s dějinami souboru a širšími politickými vlivy. Postupuje od vymezení dobové situace k analýze jednotlivých divadelních sezon a jejich proměn. Již zmíněný důraz na pochopení činnosti jednotlivých aktérů (mikrohistorie) na základě pramenného výzkumu je třeba v práci vyzdvihnout. Co je ale možné práci vytknout, jsou některé pasáže naopak věnované politickým kontextům (makrohistorie). V hledání kulturněhistorických i politických souvislostí je nutná výborná orientace v aktuální mezioborové literatuře, a právě v tomto ohledu vidím slabé místo některých kapitol o protektorátní politice nebo cenzuře. V oddílech Vývoj předválečné cenzury, Sezona 1938/1939 nebo Vliv války na repertoár divadla se Kateřina Routková opírá velmi často o studentské práce (Alena Štouračová, *Obraz Karla Hynka Máchy ve vybraném českém periodickém tisku v období od 1. října 1938 do 31. května 1939*, Brno 2010, diplomová práce nebo dokonce práci bakalářskou Maria Tusi, *Kulturní politika nacionálního socialismu a její vliv na divadlo, film a malířství v nacistickém Německu a protektorátu Čechy a Morava*, Brno 2019, bakalářská diplomová práce). Přitom Ústav pro českou literaturu AV ČR vydal objemná kompendia věnovaná tématu včetně otázky repertoárů a dramatu v divadle nebo cenzury, a sice: Pavel Janoušek a kol. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha 2022; Michael Wögerbauer a kol., *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–1938*, Praha 2015. Díky osobnosti Pavla Janouška, který se dlouhodobě dramatu a divadlu věnuje, existuje v této oblasti odborná literatura. Protože ale jeho texty

k divadlu a cenzuře po roce 1948 v práci uvedeny jsou, považuji tento výpadek spíše za náhodný. V obecných kapitolách věnovaných politickému pozadí je studentce doporučením do budoucna pečlivější práce se zdroji. Práci považuji za smysluplně strukturovanou, opřenu o relevantní a bohatý výzkum pramenů a čtivě napsanou. Zcela splňuje parametry práce rigorózní, v případě osobnosti Emanuela Famíry nebo Saši Machova přinesla nové poznatky a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 10. 9. 2023

PhDr. Eva Bendová, Ph.D.